

Repertoriu universal în interpretări actuale

TEAȚRUL Mic repune în scenă frumoasa legendă filosofică moștenită a lui Giraudoux, **Nevoia** sau **Chaillet**, a cărei premieră românească a avut loc acum douăzeci și doi de ani, într-o distribuție extraordinară, cu Lucia Sturdza Bulandra, Lent Caler, Marietta Rares, Neli Sterian, Fory Etterle, Nicolae Tomazoglu, Vili Ronea, George Măruță, Mircea Șepilici, Ion Lucian și foarte tinerii Mircea Albușescu, Octavian Cotescu, Victor Rebengiuc. Azi, actorii principali fiind de vârstă mai fragedă, susțin rolurile bătrâne în compoziție, iar regizorul Silviu Purcărete, care n-a cunoscut acel spectacol dintîi, își formulează, cum era și firesc, punctul propriu de vedere asupra alegoriei, construind un basm scenic spiritual. S-a păstrat însă, foarte potrivit, excelenta traducere a lui F. Brunea-Fox.

E una din piesele lui Giraudoux jucată postum, în 1945; dar el situează acțiunea în anii următori primului război mondial și o situează efectiv, nu numai declarativ, incitat de invazia, în viața țării sale, a unui roi de lăcuste de un soi nou, căutătorii de petrol, legați, prin fire nevăzute, de afaceriști ai bursei, întreprinderi misterioase, bănci secrete, societăți anonime pe acțiuni, cluburi anarhistice. Ei sunt cei care devalorizează, sau distrug, ori fură însemnele unui trecut aurit și pașnic. — ale cărui depozitare sînt în piesă citeva bătrîne bufone, nebune și înțelepte totodată, și citiva din oamenii pegrei pariziene, tipuri pitorești din lumea măruntă și policromă a străzii. Acestia totîi proclamă protestul romantic al poetului împotriva dezumanizării vieții moderne prin tehnizare și mercantilism. Pierre de Boisdeffre vede în acest act de demontare al dramaturgului, socotit un moralist fantast, o condamnare a societății sale inechitabile — dar fără o atitudine distinctă.

Pledoaria piesei pentru puritate, pasivă și totuși mișcătoare, are însă și un sens actual; în împrejurările de azi, într-o lume care caută cu îngrijorare surse noi de existență, iar în unele locuri le caută și cu sălbăticie, piesa pare profetică. Și chiar dacă bătrînele magiciene,

cerșetorii mitomani, apași gentili, chelnerii sentimentali, vardiștii cumsecade își asumă misiunea, prea grea, de a condamna printr-un proces și de a închide într-o hrubă fără ieșire toți expropriatorii, pentru ca poezia vieții și pacea eternă să triumfe pe pământ, dincolo de formularea naivă a ideii, apoteoză lirică și respirația dramatică intensă a încheierii nu ne lasă chiar insensibili, în raport cu aspirațiile universale ale timpului nostru.

Spectacolul este realmente contemporan prin mușcătoarea ironie cu care atacă personajele urite, lipsite de identitate umană și de scrupule, genii întunecate ale subpământului, ca și prin verva coloratelor și zdrențuitei figurii ce apară, în nostalgia crepusculară, cu fantezie extravagantă, în care e un dram de nebunie poetică, frumusețile dintotdeauna ale lumii.

Reducind figurația, înlăturind unele personaje și extirpând pasaje de comic sevos, regizorul a optat pentru o viziune de poveste mai aspră, înclinată spre grotesc, cu figuri caricaturale, de panopticum, și unghiuri ascuțite în mișcare, poveste din care tot omul să-și ia înțeleșul care-i place. Poate că e o opțiune mai puțin edificatoare în raport cu ceea ce ar fi însemnat așezarea clară a sensurilor actuale în metafore elegant spirituale, în stilul propus de piesă și cu concluzia ei (nu cu dispariția bătrinei, ci cu îndemnul ei îmbietor: „Să mergem sus. Și să ne punem pe treabă serioasă...”). O atare legendă îmbibată de meditație și reverie parcă ar pretinde mai degrabă o fantazare în vulturi, mai caldă și mai aplicată la idee, decît tratarea pe suprafețe abrazive, precum și un racord mai decis, chiar și în sugesție, cu actualitatea.

Altminteri, desigur, regizorul și trupa au realizat o organizare scenică bună, cu scilipiri inteligente, cu punctări luminoase și sonore adecvate, dilatănd întrucîtva aparițiile personajului central și amalgamînd oarecum situațiile dominate de grupuri, dar păstrînd, în genere, relația esențială dintre text și subtexte. E veselie și melancolie în spectacol, Olga

Tudorache (Aurélié) avînd, neîndoielnic, meritul principal, cu chipul ei de fatanță sub pălăria enormă, iluminat de ochi foarte mari, cu grația vetustă a compoziției și purtării fostelor splendori vestimentare; apoi Leopoldina Bălănuță (Constance) într-o admirabilă, energică și savuroasă compoziție, Rodica Tapaiagă (Josephine) mieșorată în seaua-i cu rouă, într-o senectute sprinteră, cu fețișoară pisicească și glăscior micuțat, Tatiana Jeckel (Gabrielle), o noștimă fectioasă nonagenară, de o pudoare ireprezensibilă. Într-un alt registru, dar concordant cu factura reprezentației, Carmen Galin (Irma) a adus din nou bogata ei sensibilitate și un mod caracteristic de a rosti cu seriozitate cele mai mari năstrucnicii. Vasile Nițulescu (Canalagiu) a fost exemplar prin gravitatea comică și adresa în comunicare. Tinărul Dan Condurache (Cintărețul) s-a impus, cu proeminență, prin imaginație lucidă și fervoare comică, în grupul de personaje ale străzii, în care s-au mai putut vedea Sorin Medelea, Nicolae Iliescu, Andrei Codareca, Florin Vasiliu, Petre Moraru, Mitică Popescu, M. Dinvale. Grupul prospectoriilor, remizierilor, potențiatorilor a fost mai pauper decât acționînd schematic și priplî, cînd cu un ton prea jos, cînd cu un ton prea sus.

Scenografia Adrianei Leonescu a dat o nuanță enigmatică fastuoasă zdrențelor și un accent guignolesc cadrului, integrîndu-se cu individualitate concepției regizorale, ca și muzica — în accente viguroase și incantatorii fulgurante — a lui Adrian Enescu.

O MONTARE surprinzătoare prin noutate a viziunii și exuberanță linerească, prin prospețimea și simplitatea substanțială a intruchipării ne-a oferit, spre sfîrșit de stațiune, Studioul Institutului „I.L. Caragiale”, cu **Romeo și Julieta**. E un an românesc bun pentru Shakespeare. E și un an bun pentru școala superioară de teatru care scotînd, în genere, pe scena de studio, spectacole neterminate, ori lînceze, ori fără nici o trăsătură distinctivă, într-o vădită neglijență pedagogică, dă, totuși, măcar o dată pe an — sau biennial — cite un spectacol de răsunset, într-o manieră inedită.

E drept că aici profesor a fost reputata regizoare Cătălina Buzolanu, iar învățăceii apartin unei promoții actoricești dintre cele foarte bune. Spectacolul a reperțat mare succes la un recent festival din Marea Britanie și va izbîndi, sint sigur, și acasă, unde, însă, din păcate, îl vom vedea puțină vreme, căci se apropie sfîrșitul anului școlar și studenții se împărtășesc pe la locurile unde vor fi, de acum încolo, numai actori.

Întimplarea veroneză e cîntată în mezzovoce de tinerii de azi, care se transformă, pe nesimțite, în tinerii de atunci, ce joacă tragedia istorie — cu resturi de decoruri, costume, armuri, arme și flămuri macerate de vreme — implantată în timpul ei fabulos. Oamenii aceluși timp trăiau într-un ev neguros, își îroseau zilele în gileevi neghioabe și exasperare, ucidîndu-se prosteste pentru a-și boci apoi cu vacarm și a-și înmormînta cu pompă victimele. În serbările, în glumele lor, în încăierări e o violență grosolană și o

cruzime fără margini. Pină și bunul călugăr Lorenzo are întoieranța fanatismului care a umplut ce funingine, la un moment dat, cerul citorva mînare cetăți renascentiste.

În această lume, în care relațiile între bărbați și femei nu sînt deloc gingașe (Lăuș Capulet și Lady Montagu au ceva de psihopate, prima schitează și o apropiere cupabilă de ruda sa Tybalt, Capulet e un desmetic brutal, care-și maltratează fiica și servitorii și se arată odios sugarnic față de mai marii cetății, Benvolio e un poatron turitor, Doica e brutăzată și de găuganii de pe stradă, și de alți servitori ai casei în care suiește, contea Paris îi șoptește la ureche, în mod perfid, istericului uce sentința surghiuării lui Romeo, rivalul său tainic) răsar mugurii aitei vieți. Dar Romeo și Julieta sînt și ei... copiii părinților lor; în hotărîrile lor iuți și patimase, în ușurînța cu care vorbesc despre moarte, în zelul de a înfăptui cu orice preț ceea ce au decis, e pulsația singelui părintesc. În liniștea adîncă și măreață a cununii lor, în dragostea fugară, de-o clipă (scenă de o puritate excepțională; cei doi sînt singurii oameni vii, printre personajele care dorm ca morții, fără vise, cu luminări la cap) în despărțirea grăbită, lipsită de dulcегării, făgăduind o revedere în eternitate, e licăruul aitei lumi.

Deromantizat în metafore puternice de esență realistă, hrănite de istoria adevărată, piesa nu-și pierde nimic din valorile ei, adevărul de un farmec robust al reprezentației chemîndu-ne spre o comprehensiune de un tip superior a tragediei; căci e denunțat convingător climatul agresiv și autoritar, vrăjmaș omenic.

Julieta e interpretată de Mariana Buruiană, o acțiță cu fină simțire și cu atitudine încîntătoare, jucînd în nerv continuu și în tranziții rapide de la bucurie la nenorocire și la calmul împăcării cu sine, ascundînd însă hotărîri grozave. Romeo e jucat de Adrian Pintea cu vigoare și cu o excentricitate care-i șade, actorul gîsînd totdeauna masca ce trădează mistuirea interioară. Mirela Gorea (Lady Capulet), Adriana Trandafir (Doica), Micaela Caracș (Lady Montagu), Constantin Brînzea (un foarte bun, în întăritarea sa întunecată, Tybalt), Oswald Geyer (Mercutio), Răzvan Vasilescu (Benvolio), Cristian Tuță (Paris), Valentin Teodosiu (Capulet) și alții, ajutați corespunzător de doi artiști maturi, Dan Nuțu (Lorenzo) și Ștefan Velnicu (Ducele Escalus) au interpretat coerent și într-un ritm foarte susținut (întrerupt numai de dezorganizarea unor scene de grup).

Sînt și metafizicări cu sens obliterat, sau care se depărtează de intenție. Se fac și șoții juvenile lipsite de artisticitate. Nesiguranta unor interpreți afectează din cînd în cînd întregul. Dar avem un nou spectacol reprezentativ în stațiune și încă o dovadă a virtuților contemporane ale shakespearologiei românești, care aduce mereu argumente peremptorii în demonstrația actualității marelui repertoriu — cînd acesta e privit și gîndit cu ochii și cu mintea oamenilor de azi, pentru bucuria oamenilor de azi.

Valentin Silvestru

Teatrul german de stat din Timișoara la 25 de ani de existență

Înaltă cînstire

Mesterul Iacob și copiii săi, piesă de Hans Kehr după romanul lui Adam Müller-Guttenbrunn, reprezentată la Teatrul german de stat din Timișoara. În fotografia din dreapta, Adele Radin, în rolul principal

INFIINȚAREA, la 1 ianuarie 1953, printr-o Hotărîre a conducerii partidului și statului nostru, a secției germane a Teatrului de stat din Timișoara a fost salutăată de întreaga populație de naționalitate germană din țară, de toți oamenii muncii de pe aceste meleaguri, ca o elocventă expresie a înfăptuirii neabătute, de către Partid, a politicii sale marxist-leniniste. În anii care au urmat, s-a depus o activitate bogată, prezentîndu-se tot mai multe spectacole, la sediul și în deplasare, în peste o sută cincizeci de localități cu populație de naționalitate germană. Avînd în vedere cerințele crescînde ale publicului precum și inițiativa Comitetului antifascist german și a ziarului „Neuer Weg”, se înființează în anul 1956 primul și dealfel unicul teatru de limbă germană din afara spațiului lingvistic german, subvenționat de stat.

Personalități de seamă ale mișcării teatrale de limbă germană au contribuit la abordarea cu curaj a marilor opere ale dramaturgiei românești și universale. Influențată în mod pozitiv și stimulat de realizările artistice ale instituțiilor vecine — Teatrul Național, Teatrul maghiar de stat și Opera Română din Timișoara — și avînd în vedere cadrul favorabil creat de noua orînduire socială făurită prin dorința întregului popor, munca artistică a colectivului nostru a putut cunoaște adevărată sa împlinire. De la înfiin-

țarea teatrului pînă astăzi au fost prezentate în fața spectatorilor în total 183 premiere, din care 73 piese ale dramaturgiei românești și 15 premiere absolute ale autorilor de limbă germană din Banat. Cele 6471 de spectacole care au văzut lumina rampei la Teatrul german de stat din Timișoara au fost prezentate în fața a 1.914.078 de spectatori.

O supremă încununare a eforturilor depuse, a muncii entuziaste a întregului colectiv al scenei noastre o constituie Mesajul adresat Teatrului german de stat din Timișoara de către cel mai îndrăgît fiu al poporului, conducătorul stimat al țării noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și conferirea prin Decret prezidențial a Ordinului „Meritul cultural” cl. I. Noi primim această distincție ca un simbol al prețuirii activității noastre de 25 de ani, închinată slujirii cauzei partidului nostru, făuririi omului nou, constructor devotat al socialismului pe pămîntul României.

Colectivul Teatrului german de stat din Timișoara se angajează, în acest moment sărbătoresc, să nu precupețască nici un efort pentru a prezenta spectacole tot mai bune, slujind cu înaltă artă idealurile nobile ale societății noastre socialiste.

Hans Linder

directorul Teatrului german de stat din Timișoara

Radio
Televiziune

Evenimente din iunie

■ Dintre evenimentele actualității, sărbătorirea a 130 de ani de la revoluția din 1848 și a 30 de ani de la actul naționalizării a fost relevant slujită de o serie de evocări radiofonice și filme de televiziune. Un interesant grupaj de comentarii a deschis, astfel, ediția de duminică a **Revistei literare radio**, după cum, luni seara, **La cea mai înaltă tensiune** de Nagy Istvan a devenit un foarte bun spectacol radiofonic (în interpretarea actorilor Matei Alexandru, George Constantin, Dana Comnea, Ion Besoiu, Șt. Mihăilescu-Brăila, Mitică Popescu; regia artistică Dan Pucan).

■ La mijlocul lunii iunie, în fiecare an, gîndurile noastre se întorc, tulburate de emoție, spre Mihai Eminescu. La 89 de ani de la moartea lui,

Revista literară radio i-a dedicat un dens moment omagial, deschis de cuvintele lui George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor, cuvinte închinată poetului mereu prezent în conștiința noastră, omului a cărui „legendă” a început să dispară pentru a rămîne, neperitoare, legenda profund simbolică a creatorului. Poetul, spunea în continuare Eugen Barbu, este un „fulger ce desparte energiile unei națiuni”, stăpîn absolut al unui vast imperiu de sentimente și fantasmă. Comentariile lui Marky Zoltan și **Trebuiau să poarte un nume**, poem citit de autorul său, Marin Sorescu, au împlinit sumarul acestei secțiuni de **Revistă**. Lui **Eminescu văzut de...** citiva dintre cunoscuții noștri scriitori contemporani, i s-au alăturat, la radio, și alte emisiuni de-

dicat poetului național: teatrul radiofonic, **Fonoteca de aur**, **Moment poetic**, **Poetica...** Televiziunea, în schimb, nu a anunțat în program nici o evocare eminesciană.

■ Distinsă cu premiul I la Festivalul filmului științific de la Paris (noiembrie 1977), pelicula transmisă luni seara în **Emisiunea de știință** a lui Andrei Bacalu a fost un eveniment cu adevărat senzațional al micului ecran. Profitînd de cele mai moderne mijloace de investigație puse la dispoziție de tehnica zilelor pe care le trăim, ghidați, apoi, de talentul unui mare fotograf și moralist, am pătruns în interiorul corpului omenesc și, aici, am parcurs, în premieră mondială absolută, stupefiantă de uimire, de emoție și de teamă, nemăvăzutele itinerarii ale capilarelor și venelor (lungimea lor într-un singur corp omenesc este de cca. 100.000 km., adică o pătrime din distanța de la Pămînt la Lună), am auzit pentru prima dată susurul metalic al singelui în artere, am văzut cum se petrec catastroficile explozii din creier, am văzut cum se moare și cum se luptă cu moartea. Înaintăm de-a lungul unui „peisaj” cu splendide liane unduito-